

РОЗРОБКА БІЗНЕС-ПЛАНУ ЯК ІНСТРУМЕНТУ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Київський національний технічний університет «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Анотація: У статті розглянуто бізнес-план як важливий інструмент стратегічного управління підприємством. Визначено його роль у процесі планування, оцінки ризиків, залучення інвестицій та підвищення конкурентоспроможності. Окреслено основні етапи розробки бізнес-плану та його значення для довгострокового розвитку компанії. Також приділено увагу адаптації бізнес-планування до сучасних викликів ринку та цифрової трансформації бізнесу.

Ключові слова: бізнес-план, стратегічне управління, підприємство, інвестиції, конкурентоспроможність, ризики, розвиток.

Abstract: The article considers a business plan as an important tool for the strategic management of an enterprise. Its role in the process of planning, risk assessment, attracting investments, and increasing competitiveness is determined. The main stages of developing a business plan and its importance for the long-term development of the company are outlined. Attention is also paid to the adaptation of business planning to modern market challenges and the digital transformation of business.

Keywords: business plan, strategic management, enterprise, investments, competitiveness, risks, development.

Бізнес-план виступає як невід’ємна частина діяльності підприємства, планування його розвитку, системи управління процесами на підприємстві та конкурентної стратегії, оскільки забезпечує систематичний підхід, який дозволить досягти поставлених цілей і адаптуватися до бізнес-середовища, яке постійно змінюється. Бізнес-план – це дорожня карта, яка допомагає визначити напрями розвитку, ресурси, які потрібні для реалізації стратегії, створити механізми контролю за виконанням поставлених задач.

У нинішніх змінних умовах кожне підприємство стикається з високим рівнем конкуренції, швидкими змінами на ринку, і тому ключовим фактором успіху може стати наявність чітко структурованого бізнес-плану.

Оскільки у сучасних умовах зовнішнє середовище вимагає від організацій враховувати ймовірні можливості та загрози, вдаватися до детального прогнозування аби досягати бажаних результатів, то потрібно використовувати стратегічне планування. Стратегічне планування та бізнес-планування взаємопов’язані через спільні цілі підприємства. Стратегічне допомагає визначити загальну мету, а бізнес-планування – деталізує, проводить аналіз найоптимальніших способів реалізації і формує конкретні завдання. Тобто, бізнес-план є ретельно підготовленим документом, який містить аспекти підприємницької діяльності [1, с.48]. Тим не менш, підприємство отримує чимало інструментів для аналізу діяльності та плану, а саме [2, с.132]:

1) можливість проводити розрахунки економічної доцільності стосовно нових напрямів розвитку;

2) чітко проводити розрахунки очікуваних фінансових результатів їх діяльності (прибутку, обсягів продаж тощо);

3) підбирати персонал, які мають необхідні навички та знання, що допоможуть реалізувати план;

4) обирати джерела фінансування стратегії, втому числі і альтернативні.

Бізнес-план ґрунтується на цільовому розподілі фінансових ресурсів для реалізації стратегічних завдань. Він допомагає вирішувати ключові питання, пов’язані з діяльністю підприємства, а саме [1, с.48]:

1) правильно формулювати бізнес-ідею та економічне обґрунтування її доцільності;

2) визначати перспективні напрями розвитку, ринків збуту та частки підприємства на цих ринках;

- 3) проводити розрахунок витрат на виробництво та реалізацію продукції, їх співвідношення з цінами продажу, а також прогнозування потенційного прибутку;
- 4) визначати потреби у персоналі, розробляти мотиваційні підходи та вимоги для досягнення встановлених цілей;
- 5) аналізувати матеріальний та фінансовий стан підприємства з метою оцінки ресурсної забезпеченості стратегічних цілей;
- 6) вчасно ідентифікувати ризики і прогнозувати можливі труднощі у процесі реалізації бізнес-плану.

Тобто, бізнес-планування відіграє ключову роль у стратегічному управлінні підприємством, дозволяє чітко сформулювати бізнес-ідею, оцінити її економічну доцільність та визначити ефективні шляхи реалізації. Він допомагає підприємству отримати можливість прогнозувати фінансові результати, визначати джерела фінансування, оптимізувати кадрову політику та мінімізувати ризики. Таким чином, бізнес-план слугує не лише інструментом планування, а й важливим засобом підвищення конкурентоспроможності та стабільного розвитку підприємства.

Варто зауважити, що бізнес-план має три стадії розробки. До них відноситься [3, с.23]:

- 1) початкова стадія. Тут потрібно створити концепції, рішення, які закладено в основу бізнес-плану. Потрібно розуміти у якій сфері діяльності планується реалізація, аналіз внутрішніх та зовнішніх чинників;

- 2) підготовча стадія. На даній стадії потрібно мати розуміння як підприємство може виділитися серед конкурентів, які є стимули чи перепони у його реалізації, які пріоритети сформовано та інше. Крім того, потрібно провести дослідження виробничої, фінансової та маркетингової ситуації, виявити можливості та загрози, які можуть виникнути у зовнішньому середовищі. Також варто оцінити сильні та слабкі сторони підприємства, визначити місію, цілі, вибрати правильну стратегію;

- 3) основна стадія. Початок розробки бізнес-плану та його опрацювання. На даному етапі потрібно зрозуміти, яка економічна доцільність бізнес-плану, переконатися у правильному розподілі ресурсів та особливостях бізнес-плану, які можуть зацікавити інвесторів.

Розробка бізнес-плану має на меті провести планування діяльності підприємства, що буде орієнтоване на довго- чи короткострокову перспективу, з урахуванням потреб ринку, можливостей залучення потрібних ресурсів тощо. Однак, крім головної мети, бізнес-планування ще виконує такі завдання [4]:

- 1) зменшення ризиків, які стосуються запуску нової продукції;
- 2) залучення більшої уваги потенційних інвесторів, спонсорів чи кредиторів;
- 3) проведення оцінки реалістичності досягнення запланованих результатів;
- 4) формування бізнес-пропозиції інвесторам щодо доцільності запланованих результатів;
- 5) проведення аналізу сильних та слабких сторін, оцінки можливих ризиків.

Тобто, бізнес-план слугує ключовим етапом у становленні підприємства, який допомагає вирішити чимало завдань. Він не лише окреслює стратегічні напрями розвитку, а також є інструментом для проведення оцінки ефективності бізнес-ідеї, залучення фінансування та зниження потенційних ризиків, тобто дозволяє синхронізувати внутрішні ресурси з вимогами зовнішнього ринку. Бізнес-план сприяє створенню адаптивної системи управління, що забезпечує здатність швидко реагувати на зміни в конкурентному середовищі, стимулює розвиток інновацій та сприяє довгостроковій стабільності і зростанню підприємства.

Отже, бізнес-планування виступає як стратегічний орієнтир, який дозволяє інтегрувати довгострокові цілі з оперативними завданнями підприємства. Також допомагає створити основу для розробки детальної дорожньої карти розвитку, завдяки чому можна не лише планувати, а й також ефективно контролювати бізнес-процеси. Системний підхід до розподілу ресурсів надає підприємствам змогу оптимізувати фінансову стійкість, мінімізувати ризики і адаптуватися до змін у конкурентному середовищі. Бізнес-план дозволяє впроваджувати інновації, надає глибокий аналіз ринкових можливостей і створює умови для реалізації довгострокових конкурентних переваг. Тобто, він є невід'ємною складовою успішного управління, допомагає не лише стабільно зростати та дуже швидко і оперативно реагувати на виклики сучасного ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Шацька З., Бабіна Н., Павленко М. Бізнес-планування як інструмент реалізації стратегії підприємства. URL: https://er.knuid.edu.ua/bitstream/123456789/16858/1/PIONBUG_2020_P048-049.pdf (дата звернення: 03.03.2025)
2. Данік Н. В. Бізнес-планування як інструмент здійснення фінансового менеджменту в сучасних умовах розвитку України. Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського. 2014. Випуск 1. С.129-133.

3. Курс лекцій з дисципліни «Бізнес-планування» для студентів денної форми навчання ОКР «Бакалавр» за напрямом підготовки 6.051702 «Технологічна експертиза та безпека харчової продукції» / Укладач Кудлак В.Я. – Тернопіль: ТНТУ, 2017. - 57 с.

4. Створення бізнес-плану підприємства, розробка бізнес-стратегії, маркетингової стратегії. Консультації, супровід експертів. ub.ua. URL: <https://a-balance.ub.ua/service/23269-strategichne-planuvannya-rozrobka-biznes-strategiyi-marketingovoyi-strategiyi-stvorenniya-biznes-planu-pidpriemstva.html> (дата звернення: 03.03.2025)

Гук Ольга Володимирівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту підприємств, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», м. Київ, e-mail: olgaguk@ukr.net

Guk Olga Volodymyrivna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor. Associate Professor of the Department of Enterprise Management. National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute", Kyiv, e-mail: olgaguk@ukr.net

Букань Лілія Володимирівна, студентка групи УВ-22 факультету менеджменту та маркетингу Київського національного технічного університету «Київського політехнічного інституту імені Ігоря Сікорського», м. Київ, e-mail: bukan777888@gmail.com

Bukan Lilia Volodymyrivna, student, faculty of Management and Marketing, Kyiv National Technical University "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute", Kyiv, e-mail: bukan777888@gmail.com